

Beste, belangstellende, sponsor of vriend van de Kastelenrit Vorden

Het seizoen van het traditionele gerij is weer ten einde. De rijtuigen staan droog en gepoetst vaak onder een kleed in de schuren of in het koetshuis. De paarden worden in de herfst en winter meestal voor een afrij- of marathonwagen gereden. Dit zijn moderne sterke rijtuigen gemaakt van ijzer en die vragen in deze natte periode weinig onderhoud. De paarden moeten beweging krijgen of het nou mooi weer is of dat het regent, ook in de winter wordt er getraind. Een enkele keer kan de arrenslede uit het vet gehaald worden en kan er geard worden. In deze bosrijke regio zijn de meeste arrensleden geschikt om in de sneeuw te

arren maar in de waterrijke gebieden werd er vroeger vooral op ijs gegleden en werden er hardar wedstrijden gehouden op de bevroren sloten en tochten.

Hier in de Achterhoek ging het veelal om pleziertochtjes door het wondere, stille, witte landschap: de paarden op scherp en opgetoomd met mooie tuigen met pluimen en bellen dansend voor een sierlijke slee.

De echte oude arrenbellen hebben een prachtige heldere klank en samen met het klokkenspel op de

rug van het paard was het een genot om naar te luisteren en kijken.

De Kastelenritcommissie heeft de kastelenrit van 2019 geëvalueerd: het was een geslaagd evenement, paarden en rijtuigen alles is weer heel gebeven, veel mensen hebben genoten van de doorkomst door de Dorpsstraat en in financieel opzicht is het (dankzij de vele gulle donaties) ook goed gekomen. De keuze om weer terug te keren naar de kasteelweide bij kasteel Vorden was/is een dure maar wel goede stap. Als commissie onderzoeken wij de mogelijkheid om naast de speaker bij hotel Bakker een tweede speaker ter hoogte van de Rotonde/de Herberg te zetten zodat de mensen die daar staan ook uitleg en informatie over de aanspanningen kunnen krijgen. Wij zijn nu begonnen met de organisatie van de 44e rit in 2020 en hopen dat er weer voldoende animo onder de rijders en sponsoren is. Als vereniging lopen we wel tegen de grenzen aan, vooral door vergrijzing, er zijn veel vrijwilligers nodig om deze rit te organiseren. Bij deze dus een oproep; wilt u helpen om de „koetsjesdag,, voor Vorden te behouden geef u op als vrijwilliger of help ons om nieuwe vrienden/leden te werven!

Als bijlage heb ik nog een stukje uitleg geschreven over de oude gebruiken rondom het aangespannen rijden. Ik hoop dat u het met interesse leest, dan kan ik het in de volgende nieuwsbrief vervolgen.

Rest mij nog om u, namens de Kasteelritcommissie van menvereniging in de Reepn, het allerbeste te wensen voor dit nieuwe jaar.

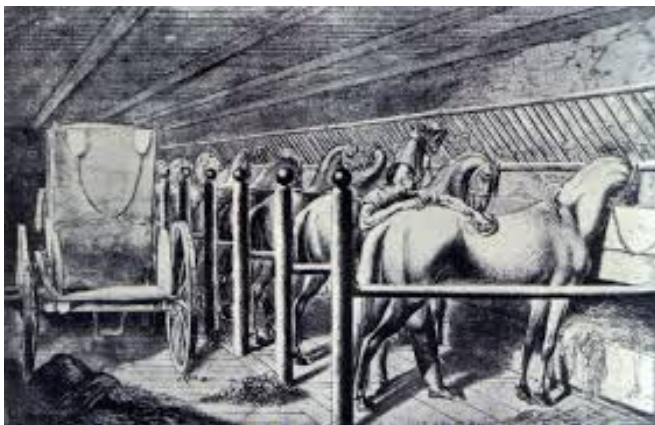

Met warme groet Frank Dekker

De stalhouder

Van wisselplaats voor postkoetspaarden tot de verhuur van witte trouwcoupe's.

Interlokaal personen- en goederenvervoer in ons land stelde tot het midden van de 19e eeuw niet veel voor. Er waren enkele handelsroutes tussen Holland en Duitsland, die Hessenwegen werden genoemd. Deze Hessenwegen waren niet onderhouden zandwegen die in de wintermaanden nauwelijks gebruikt konden worden. De zware postkoetsen trokken diepe sporen in het zand, zeker hier in de Achterhoek.

Op pleisterplaatsen zoals de Radstake in Heelweg kon men overnachten en werden de paarden gewisseld. Het gebruik van de postkoets of diligence was ook oncomfortabel en bood weinig zekerheid over de duur van de reistijd. Het tempo lag meestal niet veel hoger dan stapvoets. Het verkeer verliep in die tijd vooral via het water. En verder liepen mensen ontzettend veel. Dat kunnen wij ons nu niet meer voorstellen.

De Franse overheersing (1795-1813) zorgde voor de aanleg van verharde Rijkswegstraten, het vestigen van een centraal gezag en daarmee meer veiligheid buiten de dorpen en steden. Ongeveer te gelijke tijd vond de opkomst

plaats van de industriële revolutie waardoor het mogelijk en noodzakelijk werd dat de vervoersmogelijkheden verbeterden.

In het tweede deel van de 19e eeuw werden er diverse spoorlijnen aangelegd. Dit betekende het einde voor de diligence/postkoets. De mensen reisden comfortabeler en sneller per spoor en op de locatie aangekomen waren er in elk dorp en stad stalhouders en stond er een rijtuig bij het station die de reizigers naar de plaats van bestemming bracht. De lokale stalhouders deden ook het trouw en rouwwerk en verhuurde paarden en rijtuigen, zo huurde een handelsreiziger bij de stalhouder in het dorp een dogcar met een paard voor een enkele gulden per dag (inclusief een roggebrood voor het paard). Veel stalhouders hadden ook een kerkestal: daar stalde de kerkgangers op zondag hun paard en rijtuig. Dit is een van de redenen dat veel stalhouders ook een café of hotel begonnen. (zoals Plevier in Schagen) Zo heeft stalhouder Jansen uit Laag Keppel in 1925 het nu bekende hotel Bakker, met stalling, van de familie Ensink overgenomen.

Met de komst van de auto verviel de vraag naar equipages en huurkoetsen.

Kort daarna kwamen de eerste lichte vrachtauto's en eind jaren 50 was het ook gedaan met de lokale vrachtrijders met paard en wagen. Met het opheffen van de kleinere veemarkten konden de cafés ook hun achterliggende stalhouderij sluiten. Alleen het traditionele trouw- en rouwrijden hield nog stand maar kreeg zware concurrentie van de luxe grote Amerikaanse auto's.

Na een dip in de jaren 50 komt er in de latere decennia weer vraag naar de nostalgie van trouwen met een witte trouwcoupe met een span fraaie schimmels ervoor. Dit zorgde ervoor dat we nog steeds kunnen spreken van de aanwezigheid van traditionele stalhouderijen naast de vele moderne paardenbedrijven zoals maneges, pensionstallen etc.